

Київський університет імені Бориса Грінченка

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ

(назва інституту, факультету, коледжу)

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

« 26 » 11 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасна українська літературна мова: Граматика. Морфологія

(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

спеціальності

035 Філологія

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня

першого (бакалаврського)

(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми

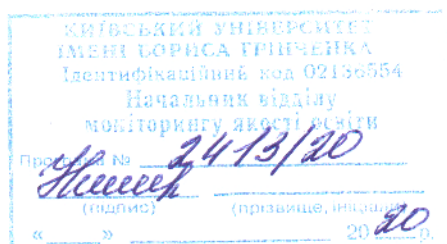
035.01.01 Українська мова і література

(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації

035.01 Українська мова та література

(назва спеціалізації)

Київ – 2020

Розробники:

Грипас Оксана Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови.

Викладач:

Грипас Оксана Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови.

Робочу програма розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол від 16.01.19 № 88

Завідувач кафедри _____ (підпис) (С.О. Караман) (ініціали, прізвище)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 035.01.01 Українська мова та література

(назва освітньої програми)

____.____. 2019 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи) _____ (Виточив М) (ініціали, прізвище)

Робочу програму перевірено _____ 2019 р.

Заступник директора/декана _____ (Л.Т. Замель) (ініціали, прізвище)

Пролонговано:

на 2020/2021 н.р. _____ (С.О. Караман) (ПІБ). «02» 09 2020 р., протокол № 2
на 20____/20____ н.р. _____ (ПІБ). «____»____ 20____ р., протокол № ____
на 20____/20____ н.р. _____ (ПІБ). «____»____ 20____ р., протокол № ____
на 20____/20____ н.р. _____ (ПІБ). «____»____ 20____ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова»

<i>Найменування показників</i>	<i>Характеристика дисципліни за формами навчання</i>	
	<i>денна</i>	<i>заочна</i>
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	26/780	
Курс	1,2,3,4	

«Граматика. Морфологія»

<i>Найменування показників</i>	<i>Характеристика дисципліни за семестрами</i>	
	<i>4-й семестр</i>	<i>5-й семестр</i>
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	6/180	
Курс	2(4)	3(5)
Обсяг кредитів	2	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	6	
Обсяг годин, у тому числі:		
<i>Аудиторні</i>	60	120
<i>Модульний контроль</i>	4	8
<i>Семестровий контроль</i>	-	15
<i>Самостійна робота</i>	8	43
Форма семестрового контролю	Іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – засвоєння студентами розділу «Граматика. Морфологія» з урахуванням етапів пізнання, вимог до внутрішньої логіки навчання, встановлення асоціативних зв'язків між граматичними й морфологічними поняттями, явищами, які сприяють міцності знань, проникненню у внутрішню і зовнішню систему мови на рівні здобутків сучасної мовознавчої думки та з урахуванням досягнень методики навчання мови як провідних дисциплін, що забезпечують фахову підготовку майбутніх філологів; формування у студентів-філологів систематизованих наукових знань про основні закономірності морфологічної системи української мови, традиційні й нові підходи щодо класифікації частин мови.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування у студентів мовно-професійної компетентності, міцні навички культури усного й писемного мовлення;
- ґрунтовне засвоєння студентами граматичної (морфологічної) системи української мови, основних лінгвістичних понять, закономірностей та особливостей мовних рівнів;
- оволодіння морфологічними нормами сучасної української літературної мови;
- вироблення практичних навичок морфологічного аналізу лексичних явищ, морфемного складу слова та особливостей словотворення.

Під час семінарських, практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні фахівці в галузі філології (українська мова та література), ***набувають таких програмних компетентностей: ЗК06, ЗК07 (загальні компетентності), ФК01, ФК02, ФК04, ФК06, ФК10 (фахові компетентності).***

• ***ЗК06:*** Науково-дослідницька компетенція – здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності. Володіння науково-дослідними методами відповідного фахового спрямування. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, добирати аргументи, ухвалювати рішення. Обізнаність в особливостях проектної діяльності, готовність до її реалізації. Критична обізнаність та інтелектуальна чесність. Здатність нестандартно виконувати типові й неординарні завдання. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

• ***ЗК07:*** Самоосвітня компетенція – здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

• ***ФК01:*** Філологічна (вільне володіння базовим категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної філології) – теоретико-методологічна та категоріальна обізнаність у загальнонаукових та спеціальних методах та дослідницьких підходах розуміння естетико-практичної значущості філологічного знання; володіння ключовими поняттями мовознавства, літературознавства та фольклористики, теоріями і методами філологічного аналізу, особливостями розвитку філологічної думки у певну історичну епоху та у сучасному контексті розвитку гуманітаристики.

• ***ФК02:*** Лінгвістична (глибокі знання та розуміння в галузі лінгвістики) – здатність аналізувати лінгвістичні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, а також на основі відповідних загальнонаукових методів. Знання природи і сутності мови, походження й закономірностей розвитку мов, особливостей структури мови, класифікації мов світу, шляхів і методів вивчення мовного матеріалу. Знання системи сучасної української літературної мови, еволюції її граматичної будови.

• ***ФК04:*** Лінгвальна – досконале володіння українською мовою в її літературній формі, розуміння діалектного різноманіття української

національної мови, вміння використовувати засоби мови відповідно до специфіки комунікативної ситуації та контексту. Здатність аналізувати просторові та соціальні різновиди мови, засади мовної політики.

• **ФК06:** Комунікативна професійно-орієнтована – здатність застосовувати в професійній діяльності нормативні засоби мови в усному та писемному мовленні з урахуванням змістового наповнення, соціально-демографічних особливостей співрозмовника, специфіки ситуації спілкування та контексту. Здатність вільно й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), для розв’язання комунікативних завдань.

• **ФК10:** Репрезентаційна – здатність презентувати результати навчальної та дослідницької діяльності у галузі філології на місцевому, національному та міжнародному рівні.

Організація навчальної діяльності в центрі культури української мови

Реформування системи вищої освіти на сучасному етапі зумовлює концептуальні зміни в напрямках, цілях, завданнях, змісті освіти, філологічної зокрема, які зорієнтовують передовсім на розвиток особистості, формування творчої ініціативи, мобільності, підвищення конкурентоздатності майбутнього фахівця.

Задля ефективної реалізації концепції нової освітньої стратегії університету програмою передбачено застосування можливостей Центру культури української мови.

Для цього впроваджено систематичне застосування орфоепічних тренінгів, риторичних розминок, дослідницьких завдань, що передбачають карткування мовного матеріалу, укладання мультимедійних словників, опрацювання спеціальної літератури тощо; творчих завдань «Мовне обличчя міста», «Мовна особистість фахівця», «Граматичні норми української мови в інфографіці», «Удосконалюємо мовлення» тощо.

Крім того, студентів залучено до роботи в проблемних групах, до участі в наукових конференціях; мовних конкурсах тощо.

У Центрі заплановано презентації наукових видань з проблем культури української мови, зустрічі з науковцями.

3. Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну «Сучасна українська літературна мова. Граматика. Морфологія», студенти повинні мати такі *програмні результати навчання*:

ПРН-3-1: Знання та розуміння лінгвістичних понять, правил граматики та пунктуації.

ПРН-3-5: Володіння основними методами філологічного (лінгвістичного і літературознавчого) аналізу в синхронії та діахронії, користуючись системою основних понять і термінів мовознавства.

ПРН-3-6: Володіння методами і прийомами здійснення усної та писемної комунікації; методами і прийомами створення різних типів і видів текстів (мовних творів); методами і прийомами аналізу й інтерпретації різних типів і видів текстів (мовних творів); методами і прийомами обробки та трансформації різних типів і видів текстів (творів).

ПРН-У-1: Вільне володіння базовим професійним категоріально-поняттєвим та дослідницьким апаратом сучасної філологічної науки. Уміння пояснювати професійно з історичних позицій явища і факти української мови та літератури.

ПРН-У-2: Уміння застосовувати у професійній діяльності лінгвістичні поняття, правила граматики та пунктуації.

ПРН-С-1: Фахово формувати й аргументувати власні теоретичні і практичні судження, професійні позиції

ПРН-С-3: Здатність формувати судження про значення і наслідки своєї професійної діяльності з урахуванням соціальних, професійних і етичних позицій.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт:					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лаборат.	Модульні	
Змістовий модуль I. Морфологія української мови. Іменник.							
Тема 1. Предмет морфології. Граматичне значення слова та його структура.		1		2			
Тема 2. Іменник. Загальна характеристика, граматичні категорії			1	2			2
Тема 3. Лексико-граматичні розряди іменника			1	2			2
Тема 4. Категорія роду іменника			1	2			2
Тема 5. Категорія числа іменника				2			2
Тема 6. Категорія відмінка іменника		1	1	4			2
Разом	32	2	4	14		2	10
Змістовий модуль II. Прикметник. Числівник							
Тема 7. Загальна характеристика прикметника, категорії роду, числа, відмінка.		1	1	2			
Тема 8. Розряди прикметника			1	2			2
Тема 9. Категорія ступенів порівняння прикметника		1		2			2
Тема 10. Числівник як частина мови			1	2			
Тема 11. Лексико-граматичні розряди числівників			1	2			2
Тема 12. Відмінювання, правопис числівників та утворення відчислівникових дериватів				4			2
Разом	30	2	4	14		2	8
Змістовий модуль III. Займенник. Прислівник							

Тема 13. Займенник як частина мови. Лексико-граматичні розряди, словозміна		1	1	2			1
Тема 14. Співвіднесення займенників з іншими частинами мови. Проніміналізація.				2			2
Тема 15. Прислівник як частина мови. Розряди прислівника.		1	1	2			2
Тема 16. Категорія ступенів порівняння прислівника. Правопис прислівників. Слова категорії стану				2			2
Разом	21	2	2	8		2	7
Змістовий модуль IV. Дієслово							
Тема 17. Дієслово. Категоріальне значення, система граматичних форм, дієвідміни дієслова		1		2			2
Тема 18. Дієслово. Категорія виду. Роди дієслівної дії		1	1	4			2
Тема 19. Дієслово. Категорії стану та перехідності/неперехідності			1	2			2
Тема 20. Дієслово. Категорія способу			1	4			2
Тема 21. Дієслово. Категорія особи, числа, роду. Безособові дієслова.			1	2			2
Тема 22. Дієслово. Категорія часу			1	2			2
Тема 23. Дієслово. Дієслівні утворення			1	2			2
Разом	42	2	6	18		2	14
Змістовий модуль V. Службові частини мови. Прийменник. Сполучник							
Тема 24. Прийменник. Розряди прийменників		1	1	2			2
Тема 25. Прийменниково-відмінкові форми		1		2			2
Тема 26. Сполучник. Групи та типи сполучників			1	2			2
Тема 27. Сполучник і сполучні слова				2			2
Разом	22	2	2	8		2	8
Змістовий модуль VI. Службові частини мови. Частка. Вигук.							
Тема 28. Частка.			1	2			1
Тема 29. Зв'язки. Модальні слова.		1		2			1
Тема 30. Вигуки			1	2			1
Тема 31. Звуконаслідувальні слова		1		2			1

Разом	18	2	2	8		2	4
Іспит	15						
Усього	180	12	20	70		12	51

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Морфологія української мови. Іменник.

Тема 1. Морфологія. Предмет морфології. Граматичне значення слова та його структура

Морфологія – об'єкт і предмет вивчення. Морфологічні одиниці. Поняття граматичного слова. Парадигматичні та синтагматичні відношення в системі морфології. Частини мови і принципи їх класифікації. Граматичне значення слова та його структура. Граматичні форми слів та способи вираження граматичних значень в українській мові. [I: 1, 6, 8; II: 4, 5, 7, 9; III: 3, 4, 6].

Тема 2. Загальна характеристика іменника як частини мови

Загальна характеристика іменника. Лексико-граматичні розряди іменників. Морфологічні ознаки іменника. Категорії істот. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8;].

Тема 3. Лексико-граматичні розряди іменника

Іменники конкретні і абстрактні. Іменники загальні і власні. Іменники предметні і речовинні; збірні, одиничні. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8;].

Тема 4. Категорія роду іменника

Грамеми категорії роду. Іменники подвійного роду. Групи іменників семантично вмотивованого роду. Рід іменників іншомовного походження. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 9; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 7, 8].

Тема 5. Категорія числа іменника

Семантико-граматичне та граматичне число іменника. Форманти категорії числа. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 7, 8].

Тема 6. Категорія відмінка іменника

Грамеми категорії відмінка. Поділ іменників на відміни. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду з нульовим закінченням у родовому відмінку. Парадигма відмінкових форм іменників у кличному відмінку. Відмінювання українських прізвищ. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 3, 7, 8, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 7, 8].

Змістовий модуль II. Прикметник. Числівник

Тема 7. Загальна характеристика прикметника, категорії роду, числа, відмінка

Прикметник. Частиномовна характеристика, його граматичні категорії. Семантико-морфологічні й синтаксичні особливості прикметника як частини мови. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 10; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 2, 3].

Тема 8. Розряди прикметника

Якісні прикметники, їх семантико-граматичні особливості. Відносні прикметники, їх семантико-граматичні особливості. Присвійні прикметники, їх семантичні групи та граматичні особливості. Проміжні розряди прикметників. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 10; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 7].

Тема 9. Категорія ступенів порівняння прикметника

Ступені порівняння якісних прикметників. Творення форм вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників. Продуктивність та стильове використання різних форм вищого та найвищого ступенів порівняння прикметника у сучасній українській мові. Групи якісних прикметників, що не утворюють ступенів порівняння. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 10; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 6, 7].

Тема 10. Числівник як частина мови

Питання про місце числівників у системі іменних частин мови. Семантико-морфологічні ознаки та синтаксична роль числівників. Іменники, що виражають поняття кількості, та відмінність їх від власне числівників. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 1, 7, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 6, 7].

Тема 11. Лексико-граматичні розряди числівників

Семантико-граматичні розряди числівників. Власне кількісні, збірні та дробові числівники, питання про неозначено-кількісні та порядкові числівники. Межі сполучуваності числівників різних типів з іншими словами. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 1, 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 2, 6, 7].

Тема 12. Відмінювання, правопис числівників та утворення відчислівникових дериватів

Специфіка граматичної категорії відмінка числівників. Типи відмінкових парадигм числівника. Синтаксичні зв'язки числівника з іменником. Відчислівникові прикметники. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 1, 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 2, 6, 7].

Змістовий модуль III. Займенник. Прислівник

Тема 13. Займенник як частина мови. Лексико-граматичні розряди, словозміна

Місце займенника в системі частин мови. Категоріальне семантичне та граматичне значення займенника, його синтаксична роль. Суплетивізм як словозмінна прикмета займенників. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 9, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 7].

Тема 14. Співвіднесення займенників з іншими частинами мови. Проніміналізація

Вияв іменних граматичних категорій у різних типах займенників. Розряди займенників за значенням, їх семантико-граматичні особливості. Парадигматичні типи займенників. Уваги до окремих словоформ займенників, що пов'язані з історичними чинниками. Морфологічний склад займенників. Проніміналізація. Наголошування займенників. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 9, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 7].

Тема 15. Прислівник як частина мови. Розряди прислівника

Значення прислівника як частини мови, його морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Групи означальних та обставинних прислівників. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 9, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 5, 6].

Тема 16. Категорія ступенів порівняння прислівника. Правопис прислівників. Слова категорії стану

Творення ступенів порівняння якісно-означальних прислівників. Омонімія форм вищого і найвищого ступенів порівняння прислівника та прикметника. Розряди прислівника за походженням. Наголос у прислівниках. Категорія стану (предикатив). Семантико-морфологічні та синтаксичні ознаки слів категорії стану. Розряди слів категорії стану за значенням. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 6, 7, 8, 9, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 5, 6].

Змістовий модуль IV. Дієслово

Тема 17. Дієслово. Категоріальне значення, система граматичних форм, дієвідміни дієслова

Функціонально-семантичні групи дієслів. Граматичні категорії дієслова. Система граматичних форм дієслова. Відмінювані й невідмінювані форми дієслова, їх граматичні категорії, синтаксична роль у реченні. Дві дієслівні основи, їх структура. Продуктивні та непродуктивні класи дієслів. Дієвідмінювання. Критерії поділу дієслів на дієвідміни. Засоби розрізнення дієвідмін. Поняття про різновідмінювані дієслова. Дієслова архаїчної групи

(архаїчні дієвідміни). [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 4, 7].

Тема 18. Дієслово. Категорія виду. Роди дієслівної дії

Семантична сутність категорії виду. Співвідношення категорій виду та часу дієслів. Семантичні групи дієслів доконаного та недоконаного виду. Формальні засоби вираження категорії виду. Творення видових форм дієслова. Двовидові та одновидові дієслова. Роди дієслівної дії. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 4, 7].

Тема 19. Дієслово. Категорії стану та перехідності/неперехідності

Дієслова активного стану, їх семантико-граматичні ознаки. Дієслова пасивного стану, їх співвіднесеність із дієсловами активного стану, особливості вираження суб'єктно-об'єктних відношень. Зворотно-середній стан дієслів, його творення й семантико-граматичне вираження. Розряди дієслів зворотно-середнього стану. Дієслова на –ся, що не мають категорії стану. Категорія перехідності-неперехідності, її семантико-граматична основа. Засоби вираження. Невласне перехідні дієслова. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 4, 7].

Тема 20. Дієслово. Категорія способу

Семантична сутність та морфологічне вираження категорії способу. Дійсний, умовний та наказовий способи дієслів, їх інваріантно-варіантні значення, граматичні особливості, інтонаційне оформлення. Співвіднесеність категорії способу з іншими граматичними категоріями (часу, виду). Спонукальний та бажальний способи дієслів.

[I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 4, 7].

Тема 21. Дієслово. Категорія особи, числа, роду. Безособові дієслова

Семантика особових форм дієслова: інваріантно-варіантні значення. Вживання одних особових форм в значенні інших. Способи вираження категорії особи: синтетичний та аналітичний. Безособові дієслова, їх семантичні групи. Сутність категорії числа, засоби вираження. Вияв категорії роду у структурі дієприкметників, формах минулого та давноминулого часу дієслів дійсного та умовного способу. Вияв категорії відмінка у дієприкметникових формах. Граматична залежність відмінка як прикметникової категорії. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 4, 7].

Тема 22. Дієслово. Категорія часу

Час об'єктивний та граматичний. Специфіка вияву категорії часу у різних дієслівних формах. Співвіднесеність категорії часу з іншими граматичними категоріями (виду, способу). Абсолютне й відносне значення форм часу. Основні часові форми дієслова. Функціонально-стильове навантаження часових форм дієслова у сучасній українській мові. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 4, 7].

Тема 23. Дієслово. Дієслівні утворення

Інфінітив як початкової форми дієслова, його синтаксична роль. Суфікси інфінітива. Демінутивні форми інфінітива. Дієслівні та прикметникові ознаки дієприкметника, його синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники, їх творення. Перехід дієприкметників у прикметники та іменники (ад'єктивація та субстантивація). Безособові дієслівні форми на –но, –то, їх походження, граматичні ознаки та творення у сучасній українській мові. Дієприслівник як дієслівна словоформа, його морфологічні ознаки, синтаксична роль у реченні. Походження дієприслівників. Творення дієприслівників теперішнього та минулого часу. Перехід дієприслівників у прислівники, прийменники, сполучники. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3, 4, 7].

Змістовий модуль V. Прийменник. Сплучник

Тема 24. Прийменник. Розряди прийменників

Прийменник. Визначення прийменника. Основні функції прийменника в мові. Типи відношень, що їх виражають прийменники. Класифікації прийменників за походженням. Розряди прийменників за їх морфологічною структурою. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 2, 7, 8, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3].

Тема 25. Прийменниково-відмінкові форми

Особливості вживання прийменників із повнозначними частинами мови. Перехід у прийменники слів інших частин мови. Синонімічні прийменникові конструкції. Правопис прийменників. Редагування текстів із випадками неправильного використання прийменникових конструкцій. [I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3].

Тема 26. Сполучник. Групи та види сполучників

Загальне поняття про сполучник, класифікація сполучників за морфологічною структурою. Групи сполучників за способом уживання. Типи сполучників за синтаксичними функціями. Сполучники і сполучні слова.

[I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3].

Тема 27. Сполучник і сполучні слова :

Класифікація сполучників за структурою та значенням. Правопис сполучників.[1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3].

Змістовий модуль VI. Частина. Вигук

Тема 28. Частина

Лінгвістичний статус часток. Части як частина мови. Історія формування. Групи часток за походженням. Типи класифікацій часток за місцем і роллю їх у мові (традиційні та новітні класифікації)[I: 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3].

Тема 29. Зв'язки. Модальні слова

Загальне поняття про зв'язки. Граматичні ознаки зв'язки. Зв'язки абстрактні, напівповнозначні та повнозначні. Зв'язка як службове слово, її роль у структурі речення.

Модальні слова як особливий розряд слів у системі частин мови. Лексико-граматична своєрідність модальних слів. Групи модальних слів за походженням. Розряди модальних слів за значенням..[I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3].

Тема 30. Вигуки

Поняття про вигуки як частину мови. Особливий статус вигуків у мові. Типи вигуків за походженням. Розряди вигуків за значенням. Вигуки-предикати.[I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3].

Тема 31. Звуконаслідувальні слова

Звуконаслідувальні слова. Розділові знаки при вигуках. Правопис різних видів вигуків та звуконаслідувальних слів. [I: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9; II: 7, 8, 9, 11; III: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IV: 3].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	1	1	3	3	1	1	1	1
Відвідування практичних занять	1	7	7	7	7	4	4	9	9	4	4	4	4
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	1	10	3	30	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10	7	70	7	70	4	40	9	90	4	40	4	40
Виконання завдань для сам-ї роботи	5	5	25	4	20	3	15	7	35	4	20	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом			150		145		96		193		101		91
Максимальна кількість балів:	776												
Розрахунок коефіцієнта:	$776:60=12,93$												

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Зміст завдання	Максимальна к-сть балів за виконання завдання
Модуль 1. Морфологія української мови. Іменник.	
Самостійна 1. Іменник. Загальна характеристика, граматичні категорії	5
Самостійна 2. Лексико-граматичні розряди іменника	5
Самостійна 3. Категорія роду іменника	5
Самостійна 4. Категорія числа іменника	5
Самостійна 5. Категорія відмінка іменника	5
Разом (10 год.)	25
Модуль 2. Прикметник. Числівник.	
Самостійна 6. Розряди прикметника	5
Самостійна 7. Категорія ступенів порівняння прикметника	5
Самостійна 8. Лексико-граматичні розряди числівників	5
Самостійна 9. Відмінювання, правопис числівників та утворення	5

відчислівникових дериватів	
Разом (8 год)	20
Модуль 3. Займенник. Прислівник	
Самостійна 10. Лексико-граматичні розряди, словозміна.. Співвіднесення займенників з іншими частинами мови. Проніміналізація.	5
Самостійна 11. Прислівник як частина мови. Розряди прислівника.	5
Самостійна 12. Категорія ступенів порівняння прислівника. Правопис прислівників. Слова категорії стану	5
Разом (7 год.)	15
Модуль 4. Дієслово	
Самостійна 13. Дієслово. Категоріальне значення, система граматичних форм, дієвідміни дієслова	5
Самостійна 14. Дієслово. Категорія виду. Роди дієслівної дії	5
Самостійна 15. Дієслово. Категорії стану та перехідності /неперехідності	5
Самостійна 16. Дієслово. Категорія способу	5
Самостійна 17. Дієслово. Категорія особи, числа, роду. Безособові дієслова.	5
Самостійна 18. Дієслово. Категорія часу	5
Самостійна 19. Дієслово. Дієслівні утворення	5
Разом (14 год.)	35
Модуль 5. Прийменник. Сполучник	
Самостійна 20. Прийменник. Розряди прийменників	5
Самостійна 21. Прийменниково-відмінкові форми	5
Самостійна 22. Сполучник. Групи та типи сполучників	5
Самостійна 23. Сполучник і сполучні слова	5
Разом (8 год.)	20
Модуль 6. Частка. Вигук	
Самостійна 24. Частка. Зв'язки. Модальні слова.	5
Самостійна 25. ВигукиЗвуконаслідувальні слова	5
Разом (4 год.)	4

Критерії оцінювання виконання студентами завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова: Граматика. Морфологія» оцінюється за такими параметрами:

5 балів – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює з науковою літературою; оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; креативно підходить до їх підготовки; має комунікативні вміння і навички; прагне до самовдосконалення і саморозвитку.

4 балив – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, але аналізує її примітивно, без висвітлення власної позиції; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

1 бал – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити власні висновки; не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

0 балив – більшу частину самостійних завдань не виконано. Студент лише частково володіє навчальним матеріалом, не вміє чітко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами і не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; майже відсутні творчі та комунікативні уміння і навички.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за *модульну контрольну роботу* (модульний контроль). Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в робочих зошитах студентів або на окремих аркушах.

Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання виконання студентами модульних контрольних робіт

21-25 балив – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; креативно підходить до їх підготовки; має комунікативні вміння і навички.

15-20 балив – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без

наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент робить висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

9-14 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент не висвітлює власної позиції; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

3-8 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

0-2 бали – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє робити власні висновки; не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль із навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова: Граматика. Морфологія» здійснюється у формі *екзамену*.

До складання екзамену допускаються студенти, які відвідали всі лекційні та практичні заняття, активно працювали, написали всі модульні контрольні роботи та виконали блок самостійної роботи.

Критерії оцінювання

Метою підсумкового контролю з дисципліни «Сучасна українська літературна мова: Граматика. Морфологія» є перевірка рівня засвоєння студентом всієї програми, яка включає, зокрема, чотири завдання:

- теоретичне питання;
- практичне завдання (морфологічний розбір);
- завдання, спрямоване на перевірку рівня засвоєння граматичних норм української мови;
- завдання, спрямоване на перевірку рівня засвоєння граматичних норм української мови.

Кожне із цих чотирьох завдань оцінюється у межах *від 0 до 10 балів*.

9-10 балів студент отримує тоді, коли: грамотно і повно виконує відповідне завдання білета, дає правильне визначення понять; демонструє глибоке розуміння матеріалу; точно формулює свої думки і обґрунтовує їх; послідовно, зв'язно викладає матеріал, логічно міркує; виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, наводить приклади, порівнює, зіставляє, аналізує, узагальнює; володіє чистою літературною мовою, грамотно оформляє свою відповідь; вміє застосувати знання і навички у процесі складання конкретних ділових паперів. Може припуститися незначних технічних помилок;

7-8 балів ставиться за відповідне завдання тоді, коли робота виконана грамотно і повно, студент дає правильне визначення понять; демонструє глибоке розуміння матеріалу; точно формулює свої думки і обґрунтовує їх; послідовно, зв'язно викладає матеріал, логічно міркує; виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, наводить приклади, порівнює, зіставляє, аналізує, узагальнює; володіє чистою літературною мовою, грамотно оформляє свою відповідь; вміє застосувати свої знання і навички у процесі складання конкретних ділових паперів, проте під час відповіді припускається помилок (до 10-20%);

5-6 балів ставиться за завдання, коли студент знає і розуміє основні положення теми, але допускає певну кількість помилок (до 30-40%) під час виконання письмових завдань; не досить глибоко володіє матеріалом, допускає помилки при визначенні понять; у відповіді немає послідовності, чіткості, повноти; допущені деякі незначні помилки при складанні конкретного документа;

3-4 бали ставиться, коли студент недостатньо орієнтується в матеріалі, виявляє неповне розуміння теми; йому складно обґрунтувати думку, дібрати переконливі приклади; студент має проблеми із зв'язним мовленням, допускає суттєві помилки при виконанні завдань (50-60%) або складанні конкретного документа;

1-2 бали ставиться, коли студент не орієнтується в матеріалі, виявляє нерозуміння теми, допускає істотні помилки, що спотворюють зміст вивченого матеріалу, слабо володіє зв'язним мовленням, допускає суттєві помилки у процесі виконання завдань (70-80%) чи при складанні конкретного документа.

0 балів ставиться, якщо студент не брався за виконання завдання.

За екзамен виставляється підсумкова оцінка за виконання всіх чотирьох завдань у межах від **0 до 40 балів**.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Морфологія – об'єкт і предмет вивчення. Морфологічні одиниці.
2. Граматичне значення слова та його структура. Граматичні форми слів та способи вираження граматичних значень в українській мові.
3. Поняття граматичної категорії. Типи граматичних категорій в українській мові.
4. Частини мови і принципи їх класифікації. Система частин мови за В.Виноградовим.
5. Загальна характеристика іменника. Лексико-граматичні розряди іменників.
6. Поділ іменників на відміни. Відмінювання іменників I, II, III, IV в.
7. Особливості відмінювання іменників Пв.твердої групи на -р, система закінчення іменників Пв. Р.в.
8. Особливості відмінювання множинних іменників.
9. Невідмінювані іменники української мови. Відмінюванні і невідмінюванні аббревіатури.
10. Прикметник. Частиномовна характеристика.
11. Творення ступенів порівняння якісних прикметників.
12. Значенно-граматичні розряди прикметників: якісні, відносні, присвійні, проміжні розряди.
13. Числівник, частиномовні ознаки.
14. Особливості синтаксичних зв'язків числівника з іменником.
15. Морфологічні категорії займенника.
16. Розряди займенників за значенням.
17. Класифікація займенників за співвідношенням з іншими частинами мови (узагальнено-предметні (співвідносні з іменниками), узагальнено-якісні (співвідносні з прикметниками), узагальнено-кількісні (співвідносні із числівниками)
18. Значення дієслова як частини мови, його граматичні ознаки та синтаксична роль.
19. Дієприкметник як форма дієслова. Дієприкметники активні і пасивні, теперішнього і минулого часу. Творення дієприкметників. Дієприслівник, склад і творення.
20. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння якісних прислівників, їх творення і правопис.
21. Особливості лексичного і граматичного значення службових частин мови.
22. Загальне поняття про прийменник як частину мови. Класифікація прийменників за походженням.
23. Прийменники, що передають відношення мети, відповідності; причинові, часові, просторові, допустові, об'єктні відношення.
24. Загальне поняття про сполучник як частину мови.
25. Класифікація сполучників за структурою та значенням.
26. Загальна характеристика часток як частин мови.
27. Класифікація часток за твірною базою, за структурою, за функцією.
28. Загальна характеристика вигуків як частини мови.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Горпинич В.О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.
2. Збірник вправ і завдань з української мови /Ніколаєнко І.О., Терновська Т.П., Ужченко В.Д.; За ред. В.Д.Ужченко. - К.: Освіта, 1997. - 224 с.
3. Колоїз Ж. В. Сучасна українська літературна мова [Текст] : зб. завдань для лабораторних робіт / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, В. В. Явір. - К. : Знання, 2006. - 356 с.
4. Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова [Текст] : зб. вправ : навч. посіб. для студ. вузів, які вивчають дисципліну "Сучасна укр. літ. мова" / М. Я. Плющ, М. Я. Плющ, О. І. Леута, Н. П. Гальона. - К. : Вища школа, 1995. - 283 с.
5. Сучасна українська літературна мова. Збірник вправ і тестів з морфології : Навчальний посібник /Г.В.Семеренко, Л.П.Литвин, Н.В.Кавера, Л.Ю.Алтицева, О.Ю.Грипас - Навчальна книга - Богдан, 2012. - 232 с.
6. Сучасна українська літературна мова [Текст] : підручник для студентів філолог. спец. вузів / А. П. Грищенко, В. П. Мацько, М. Я. Плющ ; ред. А. П. Грищенко. - К. : Вища школа, 1997. - 493 с.
7. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – К.: Вища шк., 2003. – 430 с.
8. Сучасна українська мова : Морфологія : підручник / Л.А. Алексієнко, О.М.Зубань, І.В.Козленко; за ред. А.К.Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т.Г.Шевченка. - К.: Знання,2013. - 524 с.
9. Сучасна українська мова : підручник [за ред. О. Д. Пономарева]. – К. : Либідь, 2001. – 340 с.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Арполенко Г.П. Числівник української мови / Г.П.Арполенко, К.Г.Городенська, Г.Х.Щербатюк. – Київ : Наукова думка, 1980. – 242 с.
2. Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови / Вихованець І. Р. – К. : Наук. думка, 1980. – 286 с.
3. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови. – К. : Наук. думка, 1987. – 232 с.
4. Загнітко А.П. Система і структура морфологічних категорій сучасної української мови. Морфологія. (проблеми теорії) – К.: Інститут системних досліджень освіти, 1993. — 343 с.
5. Калько М. Аспектуальність: категоризація, класифікація і репрезентація в сучасній українській літературній мові [Текст] : монографія / М. Калько ; відп. ред. К. Городенська. - Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2008. - 384 с.
6. Лонська Л. І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія [Текст] : навч.-метод. посіб. / Л. І. Лонська ; рец. : Т. В. Симоненко, С. В. Харченко. - Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. - 148 с.
7. Плющ М. Я. Граматика української мови в таблицях [Текст] : навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / М. Я. Плющ, Н. Я. Грипас; ред. Т. М. Коліна. - К. : Вища школа, 2004. - 167 с.
8. Сучасна українська літературна мова : Морфологія. Синтаксис [Текст] : підручник / А. К. Мойсієнко, І. М. Арібжанова, В. В. Коломийцева [та ін.]. - К. : Знання, 2010. - 376 с.
9. Українська мова: Енциклопедія / Редкол. Русанівський В.М., Тараненко О.О., Зяблюк М.П. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П.Бажана, 2004. – 824с.

10. Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова [Текст] : навч. посіб. / С. В. Шевчук, Т. М. Лобода. - К. : Арії, 2008. - 383 с.
11. Шкурятяна Н. Г. Сучасна українська літературна мова [Текст] : навч. посіб. для студ. пед. навч. закладів / Н. Г. Шкурятяна, С. В. Шевчук. - К. : Літера, 2000. - 685 с.

III. ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія: Підручник. – К.: Либідь, 1993. – 336 с. / <https://drive.google.com/file/d/0ByRXMkekay2YSTIyVEc4U0xOT3M/edit?usp=sharing>
2. Вихованець І. Р. Частини мови у семантико-граматичному аспекті. – К. : Наук. думка, 1988. – 256 с. <https://drive.google.com/file/d/0ByRXMkekay2YekN1SzZ4V1htUXc/edit?usp=sharing>
3. Вихованець І.Р. Теоретична морфологія української мови / І.Р.Вихованець, К.Г.Городенська; За ред. І. Вихованця. – К. : Унів. вид-во “Пульсари”, 2004 / <https://drive.google.com/file/d/0ByRXMkekay2YTTM0RmRiVkhieG8/edit?usp=sharing>
4. Горпинич В.О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336 с. / https://drive.google.com/open?id=1OfsSC1zD_B3CWlHS66FtZMbNNjd0PeqZ
5. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Частина 1 (1965) OCR.djvu <https://drive.google.com/open?id=0B9zt8qEWyTqGS0VNWmJWeWlidUU>
6. Сучасна українська мова : Морфологія. [Текст] : підручник / за ред. А. К. Мойсієнко. - К. : Знання, 2013. - 524 с. https://drive.google.com/open?id=16PicksldvQqu15A_RCrXqP1Dclk1ZTgr
7. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – К.: Вища шк., 2003. – 430 с. https://drive.google.com/open?id=1dz-EliLUqEm_Hj7YmZBblkK2H_q9BkuY
8. Сучасна українська мова : підручник [за ред. О. Д. Пономарева]. – К. : Либідь, 2001. – 340 с. <https://drive.google.com/open?id=0B9zt8qEWyTqGNjhlZ3pxSTIwRG8>

IV. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. «Лінгвістичний портал» / www.mova.info
2. Орфографічний словник (Портал української мови та культури «Словник-УА») <http://slovnuk.ua/>
3. української мови : Академічний тлумачний словник (1970—1980) / <http://sum.in.ua/>
4. Словники on-line : сталих виразів, іншомовних слів, антонімів, синонімів, антисуржик / <http://www.rozum.org.ua/>
5. Тлумачний словник української мови у 20-ти томах / <http://lcorp.ulif.org.ua/ExplS/>
6. «Український правопис» / www.pravopys.net
7. Український лінгвістичний портал. «Словники України» on-line (Словозміна. Синонімія. Фразеологія) / <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
8. Український мовно-інформаційний фонд НАН України (Ресурси сайту) / <http://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>